

VALDEMAR KALLUNKI

NUORTEN AIKUISTEN ELÄMÄNTYTYVÄISYYS JA LUOTTAMUS TULEVAISUUDEN TALOUDELLISEEN PÄRJÄÄMISEEN



Myönteiset tulevaisuuden odotukset ovat nuoruudessa keskeinen hyvinvoinnin tukija. Tulevaisuutta koskeva toiveikkuus on yhteydessä elämäntyytyväisyyteen sekä fyysiseen ja psyykkiseen suoriutumiseen (O'Sullivan 2011; Gilman ym. 2006). Nuorten kannustaminen tulevaisuutensa rakentamiseen onkin osa kasvatusta, jossa nuorta tuetaan kohtaamaan hänen elämänvaiheeseensa kuuluvat kehityshaasteet. Nuoruudesta aikuisuuteen siirryttäessä työ, opiskelupaikka ja ammatillinen tutkinto ovat keskeisimpiä reittejä osallisuuteen (Myrskylä 2011 & 2012).

Nuorten aikuisten työllistymisedellytyksiin on viime vuosina vaikuttanut taantuma. Samalla nuoria koskevaa keskustelua on värittänyt syrjäytymisen ehkäisy, johon on kohdistettu valtakunnallisena väliintulona nuorisotakuu. Nuorten syrjäytymisen ehkäisy on katsottu niin merkittäväksi tavoitteeksi, että muista ikäryhmistä poikkeavaa täystyöllisyyden tavoitetta on pidetty perusteltuna (ks. Eskelinen 2014). Vaikka nuorisotakuun vaikuttavuus ja toimintamallit vaativat yhä kehittämistä, nuoret kokevat takuun hyödyttävän heitä (Tuusa ym. 2014). Nuorten aikuisten tulevaisuuteen vaikuttavat kaksijakoisesti taloudellisten suhdanteiden tuottamat riskit ja yhteiskunnan osallistavat toimet. Taloudellista pärjäämistä koskevaan luottamukseen vaikuttavat nuoren nykyisen taloustilanteen ohella hänen aiemmat kokemuksensa ja odotukset tulevaisuuden yhteiskunnasta.

Tässä artikkelissa tarkastelen nuorten aikuisten tyytyväisyyttä eri elämänalueilla ja heidän odotuksiaan pärjäämisestään tulevaisuudessa. Nuorten aikuisten elämäntyytyväisyyden avulla tarkastelen kokemuksellista hyvinvointia ja sen yhteyttä nuoren aikuisen nykyiseen päätoimeen

sekä hänen käsityksiinsä omista mahdollisuuksistaan työssä, opiskelussa ja taloudellisessa toimeentulossa. Lisäksi selvitän nuoren aikuisen odotuksia tulevaisuuden taloudellisesta pärjäämisestä. Tulevaisuuden pärjäämistä tarkastelen nuoren tulevaisuuden kannalta keskeisten instituutioiden näkökulmasta eli työllistymistä ja perheellistymistä koskevan tulevaisuudenuskon avulla. Lisäksi selittävinä ulottuvuuksina ovat nykyhetken kokemuksellinen pärjääminen ja sosiaalinen tausta.

Tulevaisuudenusko yhteiskunnallisessa kontekstissa

Pitkään jatkunut taantuma korostaa tarvetta tarkastella nuorten aikuisten tulevaisuutta koskevia odotuksia. Taloussuhdanteiden aiheuttamat ongelmat työllisyydessä voivat vaikuttaa tulevaisuutta koskeviin odotuksiin. 1990-luvun lama tuotti ylisukupolvista syrjäytymistä työelämästä, sillä osa työttömyyttä kokeneiden lapsista sopeutui myös itse työttömyyteen elämänmallina (ks. Pohjantammi 2007). Viimeisen vuosikymmenen aikana tehdyt panostukset nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn tosin korostavat nykyisen tilanteen ja 1990-luvun poikkeavuutta. On mahdollista, että taloudellinen taantuma lisää odotuksia paremmasta ajasta ja vahvistaa siten tulevaisuuden merkitystä elämäntyytyväisyydelle. Aiemmassa tutkimuksessa taantumaa koettelemalla alueella nuorten odotukset tulevaisuudesta olivat merkittävin elämäntyytyväisyyttä selittävä tekijä, ja sen merkitys korostui pahoinvoivien nuorten kohdalla (Kallunki & Lehtonen 2012).

Nuorten tulevaisuuden kannalta keskeisiä elämänalueita on käsitelty säännöllisesti

Nuorisobarometrissa. Vuoden 2014 barometrissa tarkasteltiin (Korhonen 2015) nuorten elämäntyytyväisyyden kehitystä vuodesta 1997, jolloin kysymykset otettiin osaksi aineistoa. Lisäksi tarkastelussa oli nuorten yleinen usko omaan tulevaisuuteensa, Suomeen asuinmaana ja maailman tulevaisuuteen (vuosien 2008 ja 2014 aineistot). Nuorten kokonaisarvioissa elämäntyytyväisyydessä on vähäistä vaihtelua. Tyytyväisyys omaan taloudelliseen tilanteeseen ei noudata nuorisotyöttömyyden vaihtelua. Voimakkaimmin on heikentynyt tyytyväisyys terveydentilaan, joka oli korkeimmillaan vuonna 2007. Tytöillä tyytyväisyys terveydentilaan on laskenut voimakkaammin kuin pojilla.

Nuorisobarometrissa on tarkasteltu myös nuorten työhön liittyviä arvoja, joita koskevia kysymyksiä on ollut barometrissa vuodesta 1994 asti. Nuorten usko koulutuksen merkitykseen työnsaantimahdollisuuksien parantajana oli korkeimmillaan 2000-luvun taitteessa. Usko koulutukseen näyttääkin heijastelevan käänteisesti työttömyystrendejä (Myllyniemi 2013). Kyse voi olla niin työllistymiseen liittyvän kilpailun luomasta tarpeesta kouluttautua kuin yhteiskunnallisessa keskustelussa toistuvasta koulutuksen korostamisesta.

Tulevaisuuden toimeentuloa koskevien odotusten tarkastelutasot

Tulevaisuutta koskevien odotusten merkitys nuoren aikuisen elämässä pärjäämiselle on mahdollista korostaa. Myönteisten koulutusta ja työtä koskevien tulevaisuusodotusten on todettu ennustavan esimerkiksi terveystyötytymistä (McDade ym. 2011). Tulevaisuuteen suuntautumisella on myös havaittu käänteinen yhteys nuorten riskikäyttäytymiseen (esim. Piko ym. 2005). Positiivinen suuntautuminen tulevaisuuteen lisää subjektiivista hyvinvointia; jopa oletetun vanhuuden toimeentulon on havaittu olevan suhteessa väestön onnellisuuteen (Ervasti & Saari 2011). Nuorten odotukset tulevaisuudesta vaikuttavat terveyttä ja riskejä koskeviin valintoihin, mikä voi heijastua myöhempään

elämäntilanteeseen. Tulevaisuuden odotusten kannalta keskeiseksi tekijäksi voidaan määrittää taloudellinen toimeentulo, sillä subjektiivista hyvinvointia koskevissa tutkimuksissa taloudellisen toimeentulon merkitys onnellisuudelle on osoitettu erityisesti alimmilla hyvinvoinnin tasoilla suureksi (Fahey ym. 2005, 41; Layard 2005, 30–31; Luhmann ym. 2011).

Nuorten aikuisten köyhyyttä on tutkittu suhteellisen vähän akateemisesti. Aiheen tutkimuksen kannalta ongelmana ovat olleet nuoruuden siirtymävaiheiden aiheuttamat haasteet mittaukselle. Sosiaalinen tausta ja elämäntilanteeseen liittyvät tapahtumat kuten aikainen kotoa poismuutto ovat merkittäviä selittäjiä nuorten aikuisten köyhyysriskille (Kauppinen ym. 2014). Tämän artikkelin tarkastelu kohdistuu nuoren aikuisen luottamukseen siihen, että hän tulee taloudellisesti toimeen tulevaisuudessa. Luottamuksessa tulevaisuuteen painottuu subjektiivinen kokemus, mikä helpottaa siirtymävaiheita sisältävässä elämänvaiheessa taloudelliseen toimeentuloon liittyvää mittaamista. Tulevaisuuden taloudellista pärjäämistä koskevaan luottamukseen nähdään vaikuttavan keskeisesti nuoren aikuisen käsitys mahdollisuudestaan integroitua työelämään.

Odotukset tulevaisuuden mahdollisuuksista syntyvät nuoren aikuisen yksilöllisten ominaisuuksien ja ympäristön vuorovaikutuksessa, jossa yhtenä tekijänä on nykyisen elämäntilanteen suhde nuoren tavoitteisiin. Nuori aikuinen asettaa elämässään tavoitteita, mutta joutuu sopeutumaan ympäristön tuomiin muutoksiin. Samalla erilaiset instituutiot ja yksilöiden välinen vuorovaikutus suuntaavat nuorta ja osallistuvat tavoitteiden säätelyyn (Salmela-Aro & Little 2007; Salmela-Aro 2008). Esimerkiksi opiskelukokemukset, joihin ovat vaikuttaneet opiskelutoverit, opettajien ohjaava rooli ja yhteisö, vaikuttavat nuoren aikuisen odotuksiin työelämästä tai jatko-opinnoista. Nuoren aikuisen tulevaisuuden rakentumisen voi nähdä – erityisesti sen keski- ja myöhäisvaiheessa – suuntautuvan työllistymiseen ja mahdolliseen perheellistymiseen.

Lähiympäristö voi kielteisimmillään vaikuttaa nuoren aikuisen odotuksiin ja mahdollisuuksiin rajaavasti. Tämä tulee esiin syrjäytymisessä, joka liittyy osin huono-osaisuuden kasaantumiseen. Ulkopuolisiksi jäävien nuorten vanhemmat ovat työttömiä ja heillä on vain perusasteen koulutus tai heikko sosioekonominen asema huomattavasti useammin kuin vanhemmilla keskimäärin (Pohjantammi 2007; Myrskylä 2011). Laajimmillaan nuorten aikuisten odotuksiin vaikuttavat siten edellisten sukupolvien kokemukset.

Kuvioon 1 on koottu tulevaisuuden taloudelliseen pärjäämiseen vaikuttavat tarkastelutasot. Sosiaalinen tausta muodostaa lähtökohdan tulevaisuutta koskevalle luottamukselle. Lisäksi elämäntilanteeseen liittyvät valinnat vaikuttavat nuoren aikuisen nykyiseen kokemukseen pärjäämisestään. Käsitys omista tulevaisuuden mahdollisuuksista muodostuu nykyisen elämäntilanteen, aiempien kokemusten sekä omaa toimintaympäristöä koskevan tulevaisuuskuvan kokonaisuudesta.

Edellisen perusteella voidaan sanoa, että nuori aikuinen rakentaa kuvaa tulevaisuudestaan henkilökohtaisten ominaisuuksiensa ohella nykyisen elämäntilanteensa, aiempien kokemustensa sekä vanhempien tai lähiympäristön tuottamien ympäristötekijöiden valossa. Taloudellinen pärjääminen liittyy nuoren aikuisen menestykseen työhön liittyvissä instituutioissa. Elämäntyytyväisyyden kannalta tärkeät taloudelliset resurssit ovat usein vielä saavuttamatta, mutta menestys esimerkiksi koulussa ja sivutoimisessa työssä auttaa hahmottamaan omia tulevaisuuden mahdollisuuksia. Suoriutuminen opinnoissa ja työssä auttavat saavuttamaan

resursseja ja siten myös tyytyväisyyttä omaan elämään (ks. Ullrich ym. 2007). Kyse ei ole kuitenkaan vain koulutuksen ja työn objektiivisten vaatimusten suorittamisesta, sillä opiskeluun, työhön ja vapaa-aikaan liittyvät sosiaaliset suhteet ovat keskeinen edellytys kokonaishyvinvoinnin ja emotionaalisten tarpeiden täyttymiselle (ks. Baumeister & Leary 1995; Torvi & Kiljunen 2005; Cohen ym. 2000).

Aineisto, mittaaminen ja menetelmät

Tarkastelu perustuu vuonna 2015 kerättyyn Nuorisobarometrin puhelinhaastatteluaineistoon, johon vastasi kaikkiaan 1894 suomalaista 15–29-vuotiaasta nuorta. Tässä artikkelissa kohteena ovat 18-vuotiaat ja sitä vanhemmat. Kyseisessä vastaajaryhmässä oli yhteensä 1556 nuorta aikuista. Perusteena aineiston rajaukselle nuoriin aikuisiin on vanhempien tai huoltajan vastuu alaikäisestä lapsesta. Taloudellinen pärjääminen erityisesti nykyisessä elämäntilanteessa koskee selkeimmin vasta nuoria aikuisia.

Tarkastelu jakautuu elämäntyytyväisyyttä koskevaan kuvailevaan ja taloudellista pärjäämistä koskevaan logistiseen regressioanalyysiin. Elämäntyytyväisyyden osalta tarkastellaan ensisijaisesti kokonaisarviota tyytyväisyydestä omaan elämään. Vastaajia pyydettiin arvioimaan tyytyväisyyttä eri elämän osa-alueisiin kouluarvosanalla (4–10). Lisäksi hyödynnetään päätöimeen, opiskeluun ja tutkinnon suorittamiseen liittyviä muuttujia sekä tarkastellaan tulevaisuuden työllistymistä, opiskelua, taloudellista pärjäämistä ja ammattitutkintoa koskevaa luottamusta.

Nuorten aikuisten tulevaisuutta koskevassa tarkastelussa selitettävänä muuttujana on nuorten arvio taloudellisesta pärjäämisestään tulevaisuudessa. Kysymys oli muotoiltu seuraavasti: ”Kun ajattelet elämäsi eteenpäin, minkälaisena kuvittelet elämäsi 10 vuoden kuluttua? Tulen taloudellisesti toimeen hyvin.” Vastausvaihtoehtoina oli ”kyllä”, ”ei” ja ”en osaa sanoa”. Tarkastelun kohteena oli luottamus omaan pärjäämiseen tulevaisuudessa eli kyllä-vastaajat.

KUVIO 1. TARKASTELUTASOT NUORTEN AIKUISTEN TULEVAISUUDEN TOIMEENTULO KOSKEVILLE ODOTUKSILLE



Kyseinen ryhmä edusti 95 prosenttia (n=1472) nuorten aikuisten vastauksista. Vain noin 5 prosenttia (n=83) vastaajista ei uskonut pärjäävänsä tulevaisuudessa tai ei osannut vastata kysymykseen. Selittävät muuttajat rakentuvat kolmen aiemmin esitellyn kokonaisuuden ympärille: nuoren aikuisen tulevaisuuskuva, nykyinen pärjääminen ja sosiaalinen tausta. Tulevaisuuskuva mitataan nuoren aikuisen uskolla siihen, että hänellä on työpaikka tulevaisuudessa. Kysymys kuuluu samaan mittaristoon, johon liittyvät väittämät olivat seuraavat: ”Olen töissä” ja ”Minulla on perhe”. Vain 34 vastaajaa (2 %) arvioi kriittisesti tulevaa työllistymistään, kun perheellistymisen osalta kriittisiä oli yli viidennes (21 %) vastaajista. Lisäksi elämäntyytyväisyyttä koskevassa osiossa hyödynnetään väittämiä ”Minulla on ammattitutkinto” ja ”Opiskelen”.

Tämänhetkistä pärjäämistä koskevassa osiossa selittävinä muuttujina oli koettu psyykkinen terveys, pärjääminen elämässä ja kotitalouden menojen kattaminen. Psyykkistä terveyttä koskeva kysymys oli seuraava: ”Kuinka tyytyväinen olet psyykkiseen terveydentilaasi kouluarvosana-asteikolla 4–10?” Vastaajat arvioivat psyykkisen terveydentilansa keskimäärin erinomaiseksi (ka=8,8; s=1,2). Elämässä pärjäämistä mitattiin väittämällä ”Koen pärjääväni elämässä”, johon vastausvaihtoehtoina olivat ”täysin eri mieltä”, ”jokseenkin eri mieltä”, ”jokseenkin samaa mieltä” ja ”täysin samaa mieltä”. Vain 95 vastaajaa (6 %) arvioi kriittisesti omaa yleistä pärjäämistään. Taloudellista pärjäämistä koskeva kysymys oli seuraava: ”Kotitaloudella voi olla erilaisia tulolähteitä ja useammalla jäsenellä tuloja. Kun kotitaloutesi kaikki tulot otetaan huomioon, onko menojen kattaminen näillä tuloilla...” Vastausvaihtoehtoina olivat ”erittäin hankalaa”, ”hankalaa”, ”melko hankalaa”, ”melko helppoa”, ”helppoa” ja ”hyvin helppoa”. Vajaa neljännes (23 %) vastaajista arvioi taloudellisen toimeentulonsa vähintään melko hankalaksi. Sosiaalista taustaa koskevassa osiossa selittävänä muuttujana oli äidin ammattitutkinto. Selittävän ryhmän muodostivat ne, joiden äidillä ei ollut ammattitutkintoa tai joiden

vastaajalla ei ollut tietoa siitä. Lisäksi oikeasevina muuttujina käytettiin nuoren kotona asumista ja työssäoloa koskevia muuttujia, joista luotiin dummy-muuttuja.

Artikkelin hypoteesina on, että nuorten aikuisten positiivinen kuva tulevaisuudestaan työmarkkinoilla ja perhe-elämässä sekä nykypäivän liittyvä kokemus pärjäämisestä psyykkisesti, yleisesti elämässä ja taloudellisesti tukevat nuorten uskoa tulevaan talouteensa. Perusteena työtä koskevalle hypoteesille on työn ratkaiseva rooli taloudellisen toimeentulon kannalta. Perheellistyminen osana aikuistumista nähdään sen sijaan indikaattorina nuoren aikuisen sosiaalisesta vakiintumisesta, joka osaltaan tukee nuoren paikan löytymistä yhteiskunnassa. Taloudellisella luottamuksella on aiemman tutkimuksen perusteella positiivinen yhteys perheen perustamiseen (Wolbers 2007).

Terveiden ja taloudellisen toimeentulon riippuvuussuhteen suuntaa ei voida pitää aikaisemman tutkimuksen perusteella selvänä (Cutler ym. 2006; Dahal & Fertig 2013). Voidaan kuitenkin olettaa, että psyykkiseen terveyteen liittyvillä ongelmilla on kielteinen vaikutus nuoren aikuisen tulevaisuutta koskeviin arvioihin. Tutkimuksen oletuksena on siten, että kokemus heikosta psyykkisestä terveydestä heikentää uskoa taloudelliseen toimeentuloon tulevaisuudessa. Samanlainen kielteinen vaikutus oletetaan olevan elämäntilanteilla, joissa nuorella aikuisella on vaikeuksia pärjätä yleisesti elämässä tai tulla taloudellisesti toimeen. Äidin suorittaman ammattitutkinnon oletetaan vaikuttavan myönteisesti nuoren aikuisen taloudelliseen pärjäämiseen. Oletus perustuu aiemmin mainittuihin sosiaalisen syrjäytymisen periytymistä koskeviin tuloksiin sekä ammatillisen koulutuksen merkitykseen työllistymisessä. Perheen sosiaalinen asema ja tulotaso ennustavat sekä nuoren koulutusta ja tulotasoa että odotuksia tulevaisuudesta (Berzin 2010; Myrskylä 2011).

Oikeasevina muuttujina käytetään nuoren kotona asumista ja nuoren nykyistä työpaikkaa. Oletuksena on, että kotona asuminen tukee nuoren luottamusta tulevaisuuden taloudelliseen

pärjäämiseen. Perusteena oletukselle on se, että kotoa itsenäistymisen on havaittu lisäävän nuorten aikuisten köyhyysriskiä (Kauppinen ym. 2014). Itsenäistymiseen liittyvien vaikeuksien oletetaan siten osalla vastaajia heikentäneen uskoa taloudelliseen tulevaisuuteen. Vastaavasti olemassa olevan työpaikan oletetaan tukevan uskoa omaan pärjäämiseen.

Tarkastelussa käytetään ryhmävertailuihin t-testiä ja yksisuuntaista varianssianalyysiä. Tulevaisuutta koskevan taloudellisen luottamuksen selittämisessä hyödynnetään logistista regressioanalyysiä. Menetelmäksi valittiin logistinen regressio selitettävän muuttujan dikotomisuu-den vuoksi. Tulokset raportoidaan vedonlyöntiker-toimien suhteilla (vetosuhte). Yhtä suuremmat vetosuhteet kuvaavat asteikollisen muuttujan kasvun tai luokka-asteikollisen muuttujan ver-tailuluokkaa suuremman arvon tuottamaa suu-rempaa riskiä uskoa omaan toimeentuloonsa tulevaisuudessa. Logistinen regressio toteutet-tiin kolmena mallina, joista ensimmäinen kos-ki luottamusta tulevaisuuden työllistymiseen ja perheeseen, toinen nykyistä pärjäämistä (psyyk-kinen terveys, yleinen elämässä pärjääminen ja taloudellinen toimeentulo) ja kolmas äidin kou-lutustaustaa. Työllistymistä koskevan muuttu-jan tarkastelua pidetään tärkeänä, sillä nuorisopolitiittisesti työllistämistoimenpiteillä pyritään lisäämään nuorten myönteisiä työkokemuksia.

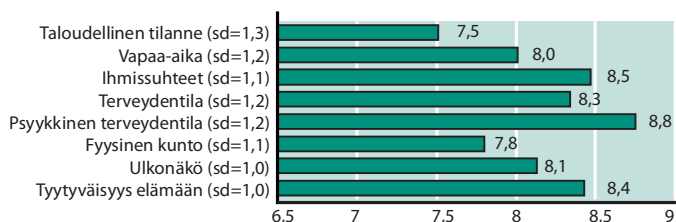
Tulokset

Kuviossa kaksi on esitetty Nuorisobarometriin vastanneiden nuorten aikuisten tyytyväisyys elämään ja sen osa-alueisiin. Vastaajat arvioivat

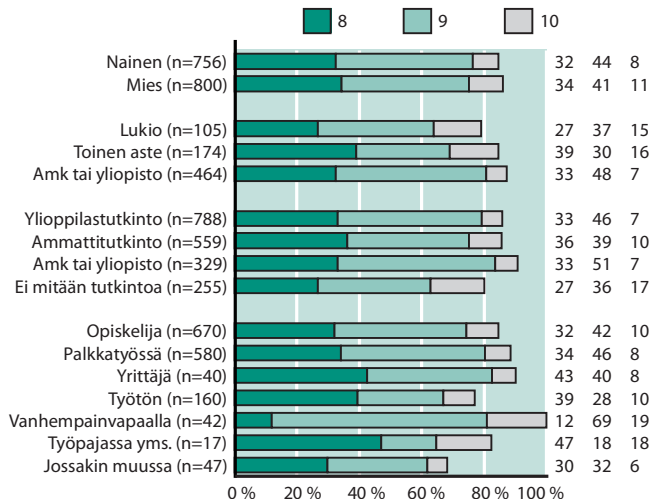
myönteisimmin omaa psyykkistä terveyttään ja kielteisimmin taloudellista tilannettaan. Tyy-tymättömyyttä taloudelliseen pärjäämiseen ei kuitenkaan voi pitää taloudellisen taantumun seurauksena, sillä kaikkien vastanneiden arviot (ka=7,4) vuonna 2007 olivat nykyistä (ka=7,6) kriittisempiä. Epäluottamus taloudellista pärjää-mistä kohtaan liittyy todennäköisesti vastaajien elämänvaiheeseen, jossa opiskelu ja työmarkki-noille siirtyminen voivat aiheuttaa toimeentulo-haasteita. Huomattavaa on, että tyytyväisyyttä koskevista muuttujista taloudellista tilannetta koskevan muuttujan keskihajonta on suurinta.

Kuviossa kolme on esitetty elämäntyytyväi-syytensä hyväksi tai erinomaiseksi (8–10) arvi-oivien nuorten aikuisten osuudet sukupuolen, opiskelupaikan, suoritettun tutkinnon ja pää-asiallisen toiminnan mukaan. Merkittävimmät erot elämäntyytyväisyydessä näkyvät päätoimen tarkastelussa ($F(6, 1547)=7,5^{***}$). Erityisesti vanhempainvapaalla olevat nuoret aikuiset ovat muita tyytyväisempiä omaan elämäänsä. Edellä mainitun ryhmän ohella työttömien elämän-tyytyväisyys poikkeaa palkkatyössä olevien ja opiskelijoiden tyytyväisyydestä. Työpajaan osal-listumisella näyttää olevan myönteinen vaikutus elämäntyytyväisyyteen työttömiin verrattaessa. Ryhmän pienuuden ($n=17$) vuoksi asiasta ei voi kuitenkaan tehdä tilastollisia johtopäätök-siä. Tutkintoa vailla olevien elämäntyytyväisyys poikkesi jakaumaltaan tutkinnon suorittaneista, mutta ryhmien välillä ei ollut tilastollisia eroja.¹ Myöskään opiskelevien ja muiden nuorten ai-kuisten elämäntyytyväisyydessä ei ollut tilastol-lisia eroja. Opiskelua koskeva suoriutuminen ei näytä siten liittyvän suoraan kokemukselliseen

KUVIO 2. TYYTYVÄISYYS ELÄMÄÄN JA ELÄMÄN ERI OSA-ALUEISIIN KESKIARVONA JA KESKIHAJONTOINA NUORISOBAROMETRIN NUORILLA AIKUISILLA (N=1554).



KUVIO 3. ELÄMÄNTYYTYVÄISYYTENSÄ HYVÄKSI KOKEVIEN OSUUS 18–29-VUOTIAISTA NUORISTA SUKUPUOLEN, OPISKELUPAIKAN, TUTKINNON JA PÄÄTOIMEN MUKAAN



hyvinvointiin (ks. myös Kallunki & Lehtonen 2012). Elämäntyytyväisyyden yhteys mitattuihin muuttujiin oli vähäinen lukuun ottamatta vanhempainvapaalla tai työttömänä olevia.

Vain pieni vähemmistö vastaajista oletti tulevaisuudestaan kielteisiä asioita. Aikuisista vastaajista ilman työtä odotti olevansa kymmenen vuoden päästä vain 34 vastaajaa (2 %), taloudellisesti huonosti toimeentuleva 83 vastaajaa (5 %) ja ilman ammattitutkintoa 129 vastaajaa (8 %). Taloudellista toimeentuloa koskevien arvioiden positiivisuus korostuu, kun tuloksia verrataan syrjäytymisriskin piirissä olevien väestöosuuteen ja nuorisoryhmien kokemuksiin toimeentulostaan. Vuonna 2012 pienituloisuusriski koski Suomen väestöstä 16:tta prosenttia (Tilastokeskus 2015). Vajaalla kahdella kolmanneksella (61 %) korkeakouluopiskelijoista oli vaikeuksia saada rahansa riittämään (Potila 2014). Nuorilla aikuisilla on siis taipumus arvioida, että taloudellinen tilanne kohenee iän myötä.

Kielteisten arvioiden vähäisyys voi selittyä kyselyn vastausaktiivisuudella ja kyselytutkimukselle tyypillisellä sosiaalisten odotusten vaikutuksella ja syrjäytymisriskin piirissä olevien kadolla. Positiiviset oletukset toimeentulosta

perustuvat osaltaan nuorten aikuisten odotuksiin elämäntilanteensa muuttumisesta. Keskeinen nuoruuteen liittyvä muutos on siirtyminen opiskelusta työhön. Joka kahdeksas vastaaja (13 %) odotti kuitenkin olevansa opiskelija kymmenen vuoden kuluttua, naisista jopa joka kuudes (16 %). Suuntautuminen opiskeluun oli yhteydessä koulumenestykseen, sillä useampi kuin joka neljäs (28 %) yli 8 keskiarvon saaneista odotti opiskelevansa kymmenen vuoden kuluttua.

Vaikka joka kahdeksas vastaaja odotti olevansa kymmenen vuoden kuluttua opiskelija, pienituloisena itsensä näki vain joka kahdekskymmenes. Nuoret aikuiset eivät siis liitä opiskelua pienituloisuuteen, vaikka kyseisessä elämänvaiheessa tulot olisivat tosiasiallisesti pienet. Kyse ei ole nuorilla aikuisilla aina rationaalisesta arviosta omasta toimeentulosta, vaan halusta uskoa omaan pärjäämiseen. Tällöin kiinnostavia eivät ole niinkään objektiiviset prosenttiosuudet, vaan kielteisiä odotuksia selittävät tekijät. Tähän näkökulmaan siirrytään myöhemmin logistisen regressioanalyysin avulla.

Kuviossa 4 on esitetty elämäntyytyväisyyden yhteys opiskeluun, työhön ja taloudelliseen toimeentuloon liittyviin odotuksiin.

Elämäntyytyväisyys oli yhteydessä tulevaisuuden odotuksiin erityisesti työhön suuntautumisen ja omaa taloutta koskevan luottamuksen osalta. Nuoret aikuiset, jotka odottivat olevansa ilman työtä tulevaisuudessa, kokivat elämäntyytyväisyytensä heikommaksi kuin muut nuoret ($t(14)=2,1^*$). Yhteys tulevaisuuden taloudellisen toimeentulon ja elämäntyytyväisyyden välillä oli tätäkin selvempi ($t(26)=4,1^{***}$). Taloudellisen toimeentulon onkin subjektiivista hyvinvointia koskevissa tutkimuksissa esitetty olevan voimakkaimmin elämäntyytyväisyyttä selittävä tekijä (esim. Kainulainen 1998).

Elämäntyytyväisyydellä ei ollut maakuntien välillä tilastollisesti merkitseviä eroja. Tulevaisuuden odotusten osalta maakuntatason tarkastelu ei ole mahdollista, sillä kielteisesti vastaavien määrä jäi liian alhaiseksi osassa maakuntia.

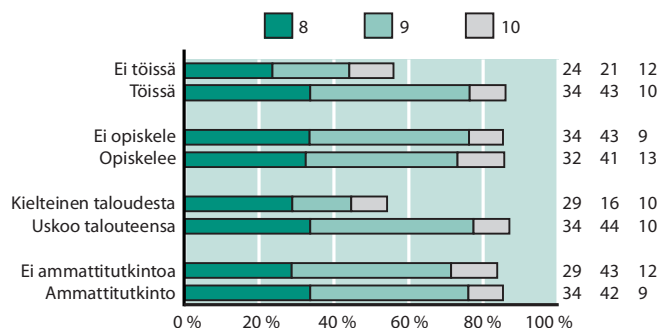
Nuorten aikuisten luottamusta taloudelliseen pärjäämiseen tulevaisuudessa selitetään tässä artikkelissa nuorten aikuisten työllistymiseen ja perheellistymiseen liittyvien odotusten, nykyhetken pärjäämisen ja sosiaalisen taustan avulla. Taulukossa 1 on esitetty kolmen mallin tulokset logistisessa regressioanalyysissä. Usko tulevaisuuden työpaikkaan on oletusten mukaisesti merkittävin selittäjä nuoren aikuisen taloutta koskeville odotuksille. Myös käsityksellä tulevasta perheellistymisestä oli merkittävä vaikutus. Nämä kaksi muuttujaa selittävät mallissa 15 prosenttia odotuksista.

Keskeisen pohjan tulevaisuuden arvioinnille tarjoavat lisäksi nuoren aikuisen kokemukset. Pärjääminen nykyisessä elämäntilanteessa kasvattaa muuttujien selitysosuutta noin 13 prosenttiyksiköllä. Koettu psyykkinen terveys, pärjääminen nykytilanteessa ja tulojen riittäminen menoihin vaikuttavat oletusten mukaisesti itsestä tulevaisuuden luottamukseen. Nuorten aikuisten luottamus talouteensa näyttää siten koostuvan mitattujen muuttujien kohdalla sekä kokemuksesta omasta pärjäämisestä että laajemmasta uskosta työllistymiseen ja perheellistymiseen. Työelämään pääsemisellä on selkein rooli nuorten aikuisten taloudellisen turvan tuottamisessa ja siten myös tulevaisuuden luottamuksen rakentumisessa.

Sosiaalisen taustan merkitystä tarkasteltiin äidin ammatillisen tutkinnon avulla. Ammatillisen tutkinnon puuttuminen äidiltä jäi selittäjänä hieman alle tilastollisesti merkitsevän tason. Vanhempien luona asumisella oli oletusten mukainen yhteys uskoon taloudelliseen pärjäämiseen tulevaisuudessa. Sen sijaan nuoren aikuisen työssäolo tällä hetkellä ei ollut tilastollisesti merkitsevä selittäjä.

Tarkastelun haasteena oli omaa taloudellista tulevaisuuttaan kielteisesti arvioivien pieni osuus. Tarkasteluun otettujen muuttujien selitysosuus ilmiöstä on hyvä. Nuoruuteen liittyy taipumus arvioida tulevaisuutta positiivisesti. Tämä tulee esiin erityisesti kielteisesti tulevaisuuttaan arvioiden nuorten aikuisten pienenä

KUVIO 4. ELÄMÄNTYYTYVÄISYYTENSÄ HYVÄKSI TAI ERINOMAISEKSI ARVIOIVIEN NUORTEN AIKUISTEN OSUDET SEN MUKAAN, MILLAISEKSI HE ARVIOIVAT ELÄMÄNTILANTEENSA KYMMENEN VUODEN KULUTTUA.



osuutena. Kyse on samalla syrjäytymisriskin piirissä olevin nuorten merkittävästä kadosta aineistossa, mikä korostaa tarvetta olla varovainen johtopäätöksissä.

Johtopäätökset ja pohdinta

Tässä artikkelissa tarkasteltiin nuorten aikuisten elämäntyytyväisyyttä ja luottamusta tulevaisuuden taloudellisen pärjäämisen näkökulmasta. Uskoa taloudelliseen pärjäämiseen tulevaisuudessa selitettiin nuoren tulevaisuuskuvalla, nykyisellä pärjäämisellä ja sosiaalisella taustalla. Tulosten perusteella usko omaan työllistymiseen vaikuttaa voimakkaimmin nuorten luottamukseen siihen, että he pärjäävät taloudellisesti tulevaisuudessa. Myös uskolla omaan perheellistymiseen on positiivinen vaikutus. Nykyiseen elämäntilanteeseen liittyvällä psyykkisellä terveydellä, koetulla yleisellä pärjäämisellä ja taloudellisella toimeentulolla oli kaikilla myönteinen vaikutus tulevaisuuden arvioihin. Sen sijaan äidin ammatillisella tutkinnolla oli vain heikko yhteys tulevaisuuden taloudelliseen luottamukseen.² Tulokset täydensivät kokemuksellisella tasolla aiemman tutkimuksen tuloksia, joiden mukaan nuorten itsenäistymiseen liittyy köyhyysriski: kotona asuvat luottivat tulevaisuuden taloudelliseen pärjäämiseen muita enemmän. Nykyisellä työllä ei ollut vastaavaa positiivista merkitystä. Syynä yhteyden puuttumiseen voi olla epätyypillisten työsuhteiden merkittävä osuus kyseisessä ikäryhmässä.

Tulosten perusteella voidaan korostaa työllistymiseen liittyvän uskon merkitystä nuorten aikuisten taloudellisen luottamuksen kannalta. Nuorisotakuun kaltaiset toimenpiteet, jotka pyrkivät rajaamaan työttömyyskokemusten pituutta, vahvistavat siten nuorten aikuisten uskoa taloudelliseen osallisuuteen. Nykyisellä elämäntilanteella on osaltaan merkittävä vaikutus taloudelliseen luottamukseen. Siihen vaikuttavat myös yksilölliset ominaisuudet, sillä psyykkisen terveyden ongelmat voivat olla yksi tekijä, joka rajoittaa luottamusta tulevaisuuteen.

Tulosten perusteella voidaan sanoa, että äidin koulutuksella on heikko yhteys nuoren aikuisen taloudelliseen luottamukseen. Tulos antaa siten vain lievää tukea aiemmassa tutkimuksessa esitettyyn nuorten osallisuuden ja syrjäytymisen ylisukupolvisuuteen. Äidin koulutusta kuitenkin tarkasteltiin vain rajallisesti, sosiaalisena taustana, eikä sen perusteella ei voi tehdä johtopäätöksiä yleisestä syrjäytymisen ylisukupolvisuudesta. Tulosten perusteella nuorten aikuisten taloudellisen osallisuuden lisäämisessä on syytä panostaa ensisijaisesti myönteisiin työllistymiskokemuksiin, samalla kun nuoren nykyhetkeen liittyvien ongelmien ratkaisemista on pidettävä tärkeänä.

Perheen merkitys nuorten aikuisten elämäntyytyväisyyteen näkyi äitiys-, isyys- tai perhevapailla olevien muita suurempana elämäntyytyväisyytenä. Vastaavasti työttömien elämäntyytyväisyys oli muita ryhmiä heikompa. Tulos tukee aiemman tutkimuksen tuloksia,

TAULUKKO 1. TULEVAISUUDEN TALOUDELLISTA PÄRJÄÄMISTÄ KOSKEVAT KOLME SELITYSMALLIA

	Malli 1		Malli 2		Malli 3	
	p	OR	p	OR	p	OR
Usko työpaikkaan tulevaisuudessa	<0,001	17,506	<0,001	9,104	<0,001	8,716
Usko perheellisyteen tulevaisuudessa	<0,001	3,61	<0,001	2,778	0,001	2,485
Koettu psyykinen terveys			<0,001	1,484	<0,001	1,494
Pärjääminen elämässä			0,003	1,932	0,002	1,993
Kotitalouden menojen kattaminen			0,01	1,359	0,011	1,48
Äidillä ei ammatillista tutkintoa / ei tietoa					0,071	0,502
Asuu vanhempien/vanhemman kanssa					0,013	0,482
Työssä tällä hetkellä					0,28	0,746
Constant	0,095	0,529	<0,001	0,002	<0,001	0,002
R2 (Nagelkerke)	0,15		0,28		0,29	

joissa parisuhde, työ ja tulevaisuuden kokeminen liittyivät nuorten elämäntyytyväisyyteen (Martikainen 2006). Tulevaisuuden taloudellista pärjäämistä ja työllisyyttä kielteisesti arvioivat kokivat myös elämäntyytyväisyytensä muita heikommaksi. Opiskelupaikalla ja tutkinnolla ei sen sijaan ollut merkitystä nuorten aikuisten elämäntyytyväisyydelle.

Usko omaan taloudelliseen pärjäämiseen tulevaisuudessa korosti tarkastelluista muuttujista selkeimmin elämäntyytyväisyyttä. Tämä tukee käsitystä siitä, että taloudellinen pärjääminen on keskeistä nuorten aikuisten kokemukselliselle hyvinvoinnille. Aiemmissa tutkimuksissa aikuisten materiaallinen ja taloudellinen hyvinvointi on liitetty usein voimakkaimmin subjektiiviseen hyvinvointiin (Cummins 2010; Binder & Coad 2011). Nuorten aikuisten osalta kyse on kuitenkin osin toteutumattomista odotuksista tilanteessa, jossa ammatillinen suuntautuminen ei ole vielä selkiintynyt eikä työelämään siirtyminen ole vielä tapahtunut. Arviot tulevaisuuden taloudellisesta pärjäämisestä eivät aina perustu omiin suunnitelmiin. Kyse on myös tulevaisuutta koskevasta toiveikkudesta.

Viitteet

1. Ilman tutkintoa olevien nuorten ($sd=1,1$) elämäntyytyväisyyden hajonta oli tutkinnon suorittaneita ($sd=0,9$) suurempaa, mutta ryhmien keskiarvojen välillä ei ollut eroja. Tutkinnon puuttuminen ei lisännyt tyytymättömyyttä elämään myöskään yli 22-vuotiaiden ryhmässä.
2. Ristiintaulukoinnissa taloudellisesta tulevaisuudestaan epävarmoista 14 prosenttia oli sellaisia, joiden äidillä ei ollut tutkintoa tai vastaajalla ei ollut siitä tietoa. Tulevaisuuteen luottavien keskuudessa osuus oli 6 prosenttia. Tuloksesta tehtävää johtopäätöstä vaikeuttaa se, että kielteisesti vastanneiden vähäisyyden vuoksi muuttujassa olivat mukana myös ne nuoret, jotka eivät tienneet äitinsä koulutuksesta.

Lähteet

- Baumeister, Roy F. & Leary, Mark R. (1995) The Need to Belong. Desire for Interpersonal Attachments as a Fundamental Human Motivation. *Psychological Bulletin* 117 (1995): 3, 497–529.
- Berzin, Stephanie C. (2010) Educational Aspirations among Low-Income Youths. Examining Multiple Conceptual Models. *Children & Schools* 32 (2010): 2, 112–124.
- Binder, Martin & Coad, Alex (2011) From Average Joe's Happiness to Miserable Jane and Cheerful John. Using Quantile Regressions to Analyze the Full Subjective Well-Being Distribution. *Journal of Economic Behavior & Organization* 29 (2011): 275–290.
- Cohen, Sheldon & Gottlieb, Benjamin & Underwood, Lynn (2000) Social Relationships and Health. Teoksessa Sheldon Cohen & Lynn Underwood & Benjamin Gottlieb (eds) *Social Support Measurement and Intervention. A Guide for Health and Social Scientists*. New York: Oxford University Press.
- Cummins, Robert (2010) Subjective Wellbeing, Homeostatically Protected Mood and Depression. A Synthesis. *Journal of Happiness Studies* 11 (2010): 1, 1–17.
- Cutler, David & Deaton, Angus & Lleras-Muney, Adriana (2006) The Determinants of Mortality. *Journal of Economic Perspectives* 20 (2006): 3, 97–120.
- Dahal, Arati & Fertig, Angela (2013) An Economic Assessment of the Effect of Mental Illness on Household Spending Behavior. *Journal of Economic Psychology* 37 (2013), 18–33.
- Ervasti, Heikki & Saari, Juho (2011) Onnellisuus hyvinvointivaltiossa. Teoksessa Juho Saari (toim.) *Hyvinvointi. Suomalaisen yhteiskunnan perusta*. Helsinki: Gaudeamus, 191–218.
- Eskelinen, Teppo (2014) Työllisyys ihan aikuisten oikeasti. Teoksessa Anu Gretschel & Kari Paakkunainen & Anne-Mari Souto & Leena Suurpää (toim.) *Nuorisotakuun arki ja politiikka*. Nuorisotutkimusverkoston/

- Nuorisotutkimusseuran julkaisuja 150. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 128–130.
- Fahey, Tony & Whelan, Christopher T. & Maitre, Bertrand (2005) *First European Quality of Life Survey. Income Inequalities and Deprivation*. Dublin: European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions.
- Gilman, Rich & Dooley, Jameika & Florell, Dan (2006) Relative Levels of Hope and Their Relationship with Academic and Psychological Indicators Among Adolescents. *Journal of Social and Clinical Psychology* 25 (2006), 166–178.
- Kainulainen, Sakari (1998) *Elämäntapabuumat ja elämään tyytyväisyys eri sosiaaliluokissa*. Kuopion yliopiston julkaisuja E. Yhteiskuntatieteet 62. Kuopio: Kuopion yliopisto.
- Kallunki, Valdemar & Lehtonen, Olli (2012) Nuorten aikuisten elämäntyytyväisyyden osatekijät hyvinvoinnin eri tasoilla. *Yhteiskuntapolitiikka* 77 (2012), 4.
- Korhonen, Kaarina (2015) Nyt hyvä, mutta entä tulevaisuudessa? Nuorten hyvinvoinnin ja tulevaisuuteen suuntautumisen tarkastelua Nuorisobarometrin pohjalta. Teoksessa Sami Myllyniemi (toim.) *Ihmisarvoinen nuoruus*. Helsinki: Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö, Nuorisotutkimusverkosto & Nuorisosaian neuvottelukunta, 209–223.
- Kauppinen, Timo M & Angelin, Anna & Bäckman, Olof & Salonen, Tapio & Moisio, Pasi & Dahl, Espen (2014) Social Background and Life-Course Risks as Determinants of Social Assistance Receipt Among Young Adults in Sweden, Norway and Finland. *Journal of European Social Policy* 24 (3), 273–288.
- Layard, Richard (2005) *Happiness. Lessons from a New Science*. London: Penguin.
- Luhmann, Maike & Schimmack, Ulrich & Eid, Michael (2011) Stability and Variability in the Relationship Between Subjective Well-Being and Income. *Journal of Research in Personality* 45 (2011): 2, 186–197.
- Martikainen, Liisa (2006) *Suomalaisten nuorten aikuisten elämään tyytyväisyyden monet kasvat*. Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research 287. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- McDade, Thomas W. & Chyu, Laura & Duncan, Greg J. & Hoyt, Lindsay T. & Doane, Leah D. & Adam, Emma K. (2011) Adolescents' Expectations for the Future Predict Health Behaviors in Early Adulthood. *Social Science & Medicine* 73 (2011), 391–398.
- Myllyniemi, Sami (2013) *Vaikuttava osa. Nuorisobarometri 2013*. Nuorisosaian neuvottelukunnan julkaisuja. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö, Nuorisotutkimusverkosto & Nuorisosaian neuvottelukunta.
- Myrskylä, Pekka (2011) *Nuoret työmarkkinoiden ja opiskelun ulkopuolella*. Työ ja yrittäjyys 12/2011. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö. http://www.tem.fi/files/34027/Nuoret_tyomarkkinoiden_ja_opiskelun_ulkopuolella.pdf (Viitattu 12.3.2015.)
- Myrskylä, Pekka (2012) *Hukassa – keitä ovat syrjäytyneet nuoret?* EVA-analyysi no 19. Helsinki: EVA. <http://www.eva.fi/wp-content/uploads/2012/02/Syrjaytyminen.pdf> (Viitattu 12.3.2015.)
- O'Sullivan, Geraldine (2011) The Relationship Between Hope, Eustress, Self-Efficacy, and Life Satisfaction Among Undergraduates. *Social Indicator Research* 101 (1), 155–172.
- Piko, B. F. & Luszczynska, A. & Gibbons, F. X. & Tekozel, M. (2005) A Culture-Based Study of Personal and Social Influences of Adolescent Smoking. *European Journal of Public Health* 15, 393–398.
- Pohjantammi, Ismo (2007) *Ylisukupolvinen työttömyys nuorten työpajoilla*. Nuorisotutkimusverkoston/Nuorisotutkimusseuran verkkojulkaisuja 12. <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/tyopaja.pdf> (Viitattu 29.5.2015.)
- Potila, Anna-Kaarina (2014) *Opiskelijatutkimus 2014. Korkeakouluopiskelijoiden toimeentulo ja opiskelu*. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2014:10. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.

- Salmela-Aro, Katariina (2008) Motivaatio ja hyvinvointi elämän siirtymissä. *Psykologia*, 5/2008.
- Salmela-Aro, Katariina & Little, Bryan R. (2007) Mine, Yours, Ours and Others. Relational Aspects of Project Pursuit. Teoksessa B. R. Little & K. Salmela-Aro & S. D. Phillips (eds) *Personal project pursuit. Goals, action and human flourishing*. New York: Lawrence Erlbaum, 199–220.
- Tilastokeskus (2015) *Tulonjakotilasto 2013. Tulot ja toimeentulo (kansainvälinen vertailu)*. Suomen virallinen tilasto. Tulot ja kulu- tus 2015. Helsinki: Tilastokeskus. http://www.tilastokeskus.fi/til/tjt/2013/04/tjt_2013_04_2015-05-25_fi.pdf (Vuitattu 7.8.2015.)
- Torvi, Kai & Kiljunen, Pentti (2005) *Onnellisuuden vaikea yhtiö. EVAn kansallinen arvo- ja asennetutkimus 2005*. Helsinki: EVA.
- Tuusa, M. & Pitkänen, S. & Shemeikka, R. & Korkeamäki, J. & Harju, H. & Saares, A. & Pulliainen, M. & Kettunen, A. & Piirainen, K. (2014) *Yhdessä tekeminen tuottaa tuloksia. Nuorisotakuun tutkimuksellisen tuen loppuraportti*. Työ ja yrittäjyys 15/2014. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö.
- Ullrich, Simone & Farrington, David & Coid, Jeremy W. (2007) Dimension of DSM-IV Personality Disorders and Life-Success. *Journal of Personality Disorders* 21 (6), 657–663.
- Wolbers, M. H. J. (2007) Employment Insecurity at Labour Market Entry and Its Impact on Parental Home Leaving and Family Formation. A Comparative Study among Recent Graduates in Eight European Countries. *International Journal of Comparative Sociology*, 48 (6), 481–507.

